

Výňatky a citace z „Pamětní knihy“ obce Kyšice sepsanou rolníkem Antonínem Štorkem v Kyšicích č. p. 6.

Veškeré citace v tomto textu jsou přepisem práce pana Štorka. Přepis se liší od originálu pouze v nepodstatných detailech.

Kniha v první části popisuje události od roku 1249 do roku 1918, i když ne úplně popisně. Některé roky jsou popsány pouze útržkovitě, některé vynechány. Text je psán spíše formou celkového postupného popisu. Nyní citace předmluvy:

Tato pamětní kniha obce Kyšic založena usnesením obecního zastupitelstva.

Ježto bylo přáním zakladatele, aby zapsány byly paměti a události týkající se obce pokud možno co nejstarší, započato s psáním v srpnu 1927. Důvodem k tomu bylo že „Těl. jednota Sokol“ v Kyšicích měla svoji spolkovou kroniku, kterou jednotě sepsala Marie Rambousková, člen „Sokola“ a učitelka v Unhošti. Poněvadž bylo pochybno, že by se mohlo sepsati něco obsáhlejšího, požádána „T. J. Sokol“ o zapůjčení svojí kroniky k opsání. Výbor jednoty této žádosti vyhověl, jedině stanovil podmínku, že v této knize bude poznamenáno, že obsah jest čerpán ze sokolské kroniky, což tímto pisatel činí. Zápis pamětí jest někde stručnější, jinde obsáhlejší ale celkem se shoduje. Obec Kyšice patří mezi obce velmi staré, snad nejstarší, a proto spisovatelka sokolské kroniky, nechtějíc zápis pamětí týkajících se obce přerušovati vysvětlováním poměrů v Čechách jež se v obci obrážely, rozdělila kroniku na oddíl I. a II. Oddíl I. obsahující stručný přehled společenského života v Čechách od počátku až na naše časy, v této knize vynechán, a zaznamenány události podle části II, týkající se jenom obce

Dále pan Štorek píše:

Krajina od Hostivic na západ až k hranicím okresu byla zalidněna za Přemysla Otakara II., kdy už zakládány osady s výsadami (Lhoty) a královská města. Přemysl Otakar II. panoval od roku 1253 – 1278, o Kyšicích jest však zmínka již r. 1249, tedy zajisté původu staršího o čemž svědčí i jejich výstavba (stavení do čtverce okolo návsi).

R. 1249 mluví se totiž o vladykách z Braškova, kteří se také někdy psali: z Kyšic. Měli v Kyšicích a na Braškově tvrze. Že nemluví se v té době o obyvatelstvu, ale jen o pánech není s podivem, když si vzpomeneme na tehdejší poměry, jak nám je dějiny zaznamenávají. Snad celá ves patřila pánům, a byť i zůstal v té době ještě nějaký „svobodník“, v zápisech se o nich nemluví. Zápisy

z této doby (zemské desky) zmiňují se o vladykách z Braškova, zvaných někdy z Kyšic a to jest jeden z pánů z Braškova, podepsán jako svědek na listině, již schválil král Václav I. klášteru Břevnovskému směnu statků. Roku 1285 uvádí se jiný pán z Braškova Zdislav jako svědek na listině, kterou daroval Václav II. některé statky (zboží) biskupství pražskému. Platili tehda panovníci úřednictvu i kněžstvu ne penězi, ale darováními statků - zboží.

Na počátku 14. století patřil Braškov a Kyšice Oldřichu z Braškova a bratru jeho Albertovi. O těchto vladykách se záznamy lichotivě nezmiňují, neboť o nich mluví jako o loupeživých rytířích. (O způsobu života Oldřicha z Kyšic zmiňuje se Fr. Melichar v „Pamětech okresu Unhošťského“).

Další záznamy jsou z roku 1385, tedy z doby Václava II.. Jsou o Havlu z Braškova, o němž dosvědčuje vnuk jeho Hašek, rytíř, že byl zbožný katolík, a že zboží kostela buštěhradského rozmnožil. Z téže listiny je patrné, že Hašek obnovil desátky po svém dědovi a že bydlel na Buštěhradě, jehož část mu patřila. R. 1404 koupil Hašek dům na Malé Straně pod hradem Pražským. Dcera Haškova, Anna Janova z Braškova, byla roku 1387 jeptiškou u svatého Jiří na hradě Pražském. Manželka Haškova Draha od roku 1409 bydlela jako vdova v Kyšicích, kde jí tvrz i statek dán jako vdovský úděl. Draha darovala klášteru Lounskému 150 kop grošů a zapsala je na svém statku Kyšickém. Hašek a Draha měli syna po otci zvaného, o němž praví záznamy (kniha nadační), že odkázal konventu u sv. Klimenta v Praze 50 kop grošů. Dle této listiny zemřel roku 1415. Poté uvázal se v majetek syn jeho, Mařík, který byl asi poslední potomek tohoto rodu. V bouřích husitských zapadl - neznámo na které straně.

Jest známo jen to, že učinil vzájemný závazek (týkající se, pravděpodobně, jen Braškova) s Benešem z Vrbna o postoupení statků, pro případ smrti některého z nich. Po ukončení husitských válek hlásily se o tento majetek děti Benešovy.

Dle „Památek archeologických“, prodala Šonka, vdova po Gronvaldovi (bratru Haškovu) r. 1412 své vdovské věno v Kyšicích s tvrzí i s příslušenstvím, Janovi z Kladna za 300 kop. Tedy bez pochyby Draha, vdova po Haškovi, na Kyšicích jako vdova roku 1409 usazená záhy zemřela, když už roku 1412 jest záznam o prodeji Kyšic Šonkou, její švekrů. Tak přišel statek Kyšický, po pánech z Kyšic nebo z Braškova, kteří jej drželi od polovice 13. století do počátku 15. století na pány z Kladna.

Rod pánů z Kladna byl velice rozvětven. Jeho kladenská větev vymřela po muži Zdeňkem z Kladna a panství přešlo na rod Žďárských ze Žďáru, protože sestra

po Janu z Kladna – Maruše, byla provdána za Jana Ždárského ze Žďáru, pána na Měcholupech a Červeném Újezdě. Synu Maruše a Jana Oldřichovi a jeho čtyřem synům Janovi, Stanislavovi, Jiříkovi a Zdeňkovi odkázal Zdeněk z Kladna veškeré své statky. Vnukové Zdeňkovi, Jan, Jiří a Zdeněk ze Žďáru (Stanislav zemřel) vládli těmito statky společně do roku 1549. Toho roku se rozdělili tak, že Kladno připadlo Zdeňkovi, který zemřel bezdětek a Kladno dostal po něm Jiří. (Za něho bylo Kladno povýšeno na městečko roku 1561.) Tento Jiří byl roku 1564 – 1571 hejtmanem kraje Slánského spolu s Jiřím Zajícem z Hasenburka. Jiří Žďárský postoupil roku 1549 Kyšice, Horní a Dolní Dobrou, Doksy a Družec Lidmile Bořitové z Martinic, své manželce v sumě 142.000 kop grošů k užívání. Roku 1574 zemřel bezdětek. Statky své kladenské odkázal bratru svému Janovi s tím doložením, by je po něm dostal syn jeho Ctibor Tiburec. Své manželce odkázal Kyšice nebo Řeporyje, co by si zvolila. Asi zvolila Řeporyje, ježto téhož roku již je zmínka o Janovu bratru Jiříkovu jako majiteli Kyšic, Dobré, Doks, Kladna a části Družce. Roku 1578 zdědil všechny tyto statky syn Janův Ctibor Tiburec a ten vše odevzdal svému synu Janu Jiřímu roku 1615. Kdežto pan Ctibor byl císařským radou a v roku 1612 - 13 purkrabím na Karlštejně, vykonal Jan Jiří roku 1619 přísahu na konfederaci odbojných pánů o zavržení krále Ferdinanda II. Polští kozáci králem vyslaní vnikli do Kladna, zámek vypálili, archiv zničili a zároveň celé město spálili. Po bitvě na Bílé Hoře byl také Jan Jiří obviněn z účasti na vzpouře, ale na přimluvu Jaroslava z Martinic svého příbuzného, byl pardonován roku 1622 a uvolil se platit peněžitý obnos k sv. Jakubu na Starém městě v Praze. Téhož roku prodal Jan Jiří tvrz Kyšice se dvorem poplužním, ves celou s krčmou svobodnou, se dvěma mlýny (asi Čertovský a Kyšický), tvrz Hor. Přítocno se dvěma poplužními statky a ves celou v Dol. Přítocně Alžbětě Volfomíně Žďárské rozené Berkovně z Dubé, své manželce za 50tis. kop míšeňských. Jan Jiří zemřel bezdětný a otec jeho Ctibor přežil ho, odkázal roku 1624 své statky hraběti Florianu Jetřichovi ze Žďáru a na Červeném Újezdě. Tento sídlil na Červeném Újezdě. Při vypuknutí odboje stavů ujel do Bavor a správu svých statků předal Janu Jiřímu. V Pasově oddán byl s Alžbětou Koronou z Martinic dcerou Jaroslava z Martinic, místodržitele království českého, odtud odjel do Itálie. Vrátil se roku 1622 do Čech a byl povýšen císařem do stavu panského. Po narození syna Františka Adama Eusebia roku 1623 založil kapli nynějšího kláštera v Hájkách a roku 1625 přesídlil na Kladno. Roku 1626 urovnán byl spor jeho s vdovou po Janu Jiřím, která si dělala právo zejména na Kyšice, které ještě s jiným zbožím koupila od svého manžela smlouvou, začež jí dal Florian Jetřich

12.000 kop míšeňských a 11.000 jí přidal, prý „z lásky švagrovské“. Dostala tedy celkem 23.000 kop a sama za to zaplatila 50 tisíc kop! Kyšice tím připojeny k panství Červ. Újezdskému. Roku 1327 povýšen do stavu hrabat říšských. Roku 1652 (tedy již po válce třicetileté) odevzdal statky své synu Františku Adamu Eusebiovi, tehdy svobodnému.

Válka třicetiletá! Vznikla roku 1618 a příčinou její bylo domáhání se větší moci tehdejším panstvem, porušování Rudolfova majestátu, jímž se slibuje rovnost a svoboda náboženská a také obava z pokatoličtění Čech Ferdinandem II. Žel, že nepočítali páni ani s městy ani s lidem poddaným, tak že lid jimi týraný neměl smyslu ani pro to dobré, které páni chtěli. Byliť poddaní týráni vrchností bez rozdílu náboženství. Příbuzný pánů, jimž patřil tento kraj, Jaroslav z Martinic, místodržitel království českého, byl tak dobrým katolíkem, že poddané svoje štvál dráby a psy na jezuitská kázání. O panu Florianu Jetřichovi ze Žďáru, který měl za manželku dceru Martinicovu, nejsou sice podobné zápisy, ale byl katolík. Třeba že Jan Jiří Žďárský byl mezi stavy odbojnými, vrátil se, jak víme, a přijal amnestii císařskou. Tehdejší kraj byl pod ochranou katolickou. Že byl ve středu Čech, nebyl ušetřen hrůz válečných. Ušetřilo-li něčeho císařské katolické vojsko (ačkoliv bylo ke svým někdy tak ukrutné jako cizí), neušetřili jistě za odvetu protestanté a tak, nahlédneme-li do záznamů nově založených urburních čili gruntovních knih (14 let po válce třicetileté) najdeme tu v Kyšicích chalupy pusté, pole ladem.

Nyní jsou v textu odkazy na obrazy, tyto se zatím nepodařilo nalézt, tak alespoň slovní citace. Zde je text oproti originálu upraven, je vynecháno číslování obrázků a vše sepsáno v řadě, originálním pravopisem.

Grunt Vávry Pospíšila 50 strychů, grunt Jana Schejbala 50 strychů, grunt Matěje Vrbského 38 strychů, grunt Matěje Janouška 50 strychů, chalupa Žamberovská pustá, grunt Pavla Janouška 45 strychů, chalupa Víta Kyreše, grunt Jakuba Špatného 35 strychů, grunt Balcara Pušmana, krčmáře 24 strychů, grunt Martina Řezáče 22 strychů, krčma Dlouhovská Tůmy Řezáče, pustá, grunt Anny Kubovi 21 strychů, chalupa Trousilovská Jana Borka 9 strychů, pustá, grunt Pavla Siříště 45 strychů, chalupa Žejdlikovská pustá, chalupa Jiříka Šmída, zahradníka, 14 strychů, grunt Havla Podolského 60 strychů, chalupa Kubovská, na ní Vít Kyreš, 2 strychy, mlýn nový pod Hlubokým rybníkem dříve o 2 kolech nyní o 1. Byl roku 1660 pronajat Martinovi Jelínkovi na 5 let, mlýn starý Kyšický pustý dříve o 3 kolech, rolí 4 strychy leží ladem, chalupa panská při dvoře pro podruhy vystavěná, v ní Martin Kladrubský zůstává, jest tu krám

řeznický. Ze starých těchto osadníků některé rodiny vymřely, některé přesídlily. Po dnes se udržela rodina Janoušků. Na místě druhé rodiny Janoušků hospodaří nyní rod. Pácalova. Velmi stará je též rodina Kopřivova, Klatovských, Čermákova. Dvůr panský pustý byl od kamene vystavěný, zdi stojí ještě dobré, nyní dobytek hovězí ve tvrzi zůstává. Tvrz je z kamene vystavěná, pobořená, ale přikryta. Sad při ní rozsáhlý, však zanedbaný. Stodola o dvou mlatech, za ní sad, stromoví však všecko zarostlé. Rolí 4 lány, louky tyto: jedna okolo rybníka Fišbachu, druhá pod ním, třetí u rybníka Hlubokého, čtvrtá „Na pastvišti“, pátá „Na poustkách“, šestá „Na Škrobotě“, sedmá při mlýně Kyšickém starém, pustém, půl míle od Kyšic. Rybníky tyto: 1. Fišbach (též Hinšbach), 2. Nový pod vsí, 3. pod předešlým a Nový u mlýna nového Kyšického (později zvaného Čertovského pod Kocourkem).

Pokračování o držitelích Kyšic:

František Adam Eusebius spravoval své statky od roku 1652 do roku 1670. Tím vymřela dosud panující větev Žďárských na Kladně po meči. Za svého dědice ustanovil syna Mikuláše Žďárského ze Žďáru v Míšni, v Sasku žijícího, (tedy tito katolíci měli své rodové exulanty!) jestli-že bude katolík! Prozkoumáním toho pověřil Maxmiliána z Martinic, který byl až do vyřízení této dědické záležitosti správcem některých statků Žďárských. 16 let se vyjednávalo bezúspěšně. Konečně roku 1686 učiněna smlouva mezi poručníkem a 5 sestrami Františka Adama Eusebia (zemřel svobodný), v níž se uvolily dáti poručníkovi náhradu, jestli se přičiní o narovnání s větví saskou. (Tato větev, pokud pisateli známo, žila do světové války v Sasku pode jménem von Laar). Konečně r. 1687 narovnání učiněno, statky připadly pěti sestrám Eusebiovým, které vyplatily saské větvi 53.000 zlatých rýnských. Zpočátku spravovaly sestry své statky společně, ale již roku 1688 se rozdělily. Díl I.: Kladno, Kročehlavy, Újezd pod Kladnem, Dubí a 6 vesnic mimo nynější okres vzala si nejmladší Marie Maxmiliána Eva, podruhé provdána za Kryštofa svob. pána Hieserle. Díl II.: Dobrou Hořejší i Dolejší, Doksy, Družec, Přítočno a 4 jiné vsi dostala Polixena Ludmila, provdaná hraběnka ze Štenberka. Díl III.: Červ. Újezd, Svárov, Rymaň, Libečov, Dolní Ptíče a [Kyšice](#), přijala Teresie Eleonora provdaná hraběnka z Ugarde. Díl IV.: Litovice, Břve, Jenč Vel. i Mal., Sobín, Řebeč, Stelčeves a dvůr v Horních Ptíčích vzala si Anna Kateřina provdaná hraběnka z Magni. Díl V.: Tachlovice, Nučice, Jinočany, Hostivice a 2 jiné vsi dostala Barbora Johana provdaná hraběnka z Caretto Millesimo.

Marie Maxmiliana, svobodná paní z Hiersele ustanovila roku 1690 za své dědice svou nevěstu Annu Louisu Maxmilianu Hierselovou roz. hraběnkou z Lamberku a vnoučata Karla Benedikta s Antonií Isabelou, hrab. z Lamberku. Tito dědici vládli společně do roku 1706, kdy panství Kladenské prodali Anně Marii Františce, velkovévodkyni Toskánské a tato v červenci r. 1705 klášteru Břevnovskému, v jehož držení jsou zbytky dodnes (Kročehlavy, Kladno aj.)

Toho roku, kdy panství Kladenské bylo rozděleno, byla v Kyšicích tvrz kamenná, šindelem přikrytá ve které dříve několik pokojů bylo a nyní sýpky z nich udělány jsou, byla odhadnuta na 500 kop. Při tvrzi dvůr a za stodolou dvě štěpnice. Ve dvoře bylo tehdy 21 krav, 7 jalovic, 5 volů, 4 svině, 23 prasátek a něco drůbeže. Dále sem patřil mlýn „Čertovský“ o jednom složení a starý „Kyšický“ pustý, jenž míval dvě složení. Usedlíci z té doby byli: Vdova Pospíšilka, Jan Schejbal, vdova Vrbská, Jan Sulan, Pavel Janoušek, vdova Kyršová, Jan Jedlička, Jan Pilous, Václav Kopřiva, Jiřík Hošek, Pavel Klatovský, Jiřík Hošek?, Václav Janoušek, Matěj Schejbal, Jan Fousek. Pusté: Chalupa Žamberovská, Žejdlíkovská a Kubovská. Šenk od starodávna na gruntě Dlouhovském a vyčepovalo se ročně 38 sudů. Ze dvora Kyšického odvádělo se na hrad Pražský do kaple Všech svatých ročně 50 kop. Špitálu u sv. Bartoloměje a sv. Alžběty v Novém Městě Pražském platu komorního ročně 17 kop, 3 groše a do kláštera na Karlov úroků ročně 60 kop z 1.000 kop odkázaných od Františka Eusebia Žďárského.

Panství Červeno Újezdské prodala hraběnka z Ugarde roku 1690 své sestře hraběnce z Caretto Millesimo za 72.000 zlatých, ač odhadnuto na 84.317 zlatých 29 krejcarů 4 a půl denáru! Tím spojeno panství Čer. Újezdské s Tachlovickým. Po sedmi letech prodala hraběnka z Millesimo spojená tato panství (Tachlovické za 180.000 zl. a 1.500 kličného) Karlu Jáchimovi hraběti Budovi, jenž byl tak zakladatelem velikého panství Tachlovického, protože k takto vytvořenému panství ještě přikupoval. (O hraběti Budovi vypravuje generál křížovníků Jan Pospíchal ve svých zápiscích, že dal selským ženám a dcerám stříhati copy a prodával je parukářům, když už předtím všecko sedlákům vzal.) Jeho charakter vystihuje tenkrát obecné pořekadlo: „Koupil nás Breda, bude nám běda“. (Fr. Melichar, paměti O. U.).

Od hraběte Bredy koupila panství tachlovické roku 1732 velkovévodkyně Toskánská Anna Marie za 954.166 zlatých 40 krejcarů. Po ní zdělila dotčené panství roku 1741 její dcera Anna Karolína ovdovělá vévodkyně Bavorská. V polovici 18. století 1751 – 1777 vládli tímto panstvím její synové Klement

František a Maxmilian Josef, kurfistové bavorští. Poslední zemřel r. 1777, nezanechal dědiců a panství přešlo na Karla Augusta, vévodu z Vibrikenského, kterýž je roku 1784 prodal Kristianovi Augustovi knížeti Valdeckému. Roku 1790 připadlo podle smlouvy zpět Karlu Augustovi. Týž zemřel roku 1795 a odkázal panství svému bratrovi Maxmilianu Josefovi, potomnímu kurfistovi bavorskému. Když pak týž se stal králem bavorským, odstoupil všechny statky z Vibrikenské v Čechách arcivévodovi Ferdinandovi, tehdy kurfistu salcburskému a od roku 1814 velkovévodovi toskánskému. Po něm zdědil je roku 1824 syn jeho Leopold, arcivévoda rakouský a velkovévoda toskánský. Roku 1847 dne 17. prosince připadly statky ty dle státní smlouvy ze dne 9. června 1815 jako soukromé císařské jmění císaři Ferdinandovi V., jenž zemřel dne 29. června 1875. Po jeho smrti přešly na císaře Františka Josefa I. po něm na jeho nástupce Karla a nyní jsou majetkem naší republiky.

Na zdejší kraji zhoubně působila válka o dědictví rakouské (1741 – 1762). Ačkoliv Kyšice z té doby nejsou v záznamech výslovně jmenovány, přece můžeme bezpečně soudit, že dosti utrpěly válečných svízeli, když u samé Unhoště byly boje. Podle Fr. Melichara odehrála se krvavá srážka na „Šibenci“ mezi městem a nynějším nádražím.

Podle starých zápisů připomínají se ještě rychtáři vrchností dosazováni: 1671 Pavel Janoušek, 1696 Matěj Kopřiva, 1801 – 1807 František Janoušek, 1807 – 1815, Václav Janoušek, 1815 – 1817, Jan Novák, 1817 – 1823, Josef Fousek, 1823 - ?, Jan Kukelka, Matěj Mydlářů 2 roky, Jan Nedbal 18 let, Jan Nedvěd do r. 1850.

Obec Kyšice měla také svou pamětní knihu, ve které líčeny byly paměti obce od roku 1777 – 1808. Zápisy tyto vedl jeden z rodiny Janoušků. Žel, tyto paměti shořely. V pamětní knize Janouškově byla prý také zmínka o hrozné nouzi, která vznikla po velké neúrodě. Je to asi rok 1769 – 1770. V roce 1769 o velikonocích bylo tolik sněhu, že Kyšičtí jezdili na saních do Unhoště do kostela. Pozdě se toho roku silo a mimo to bylo mokré léto, tak že se z mnohých polí sklízelo, až umrzlo. Zrno ovšem bylo z většího dílu k nepotřebě, zvláště k setí. Na jaře semena pocházela prý až z Rakous, dodávány byly od kláštera „u Harkyty“ na Bílé Hoře. Aby podruhé podobným katastrofám bylo čeleno, zakládány po panství sýpky (v Kyšicích byla též jedna) do kterých sedláci odváděli obilí na semena k uchování (tzv. kontribučenské fondy, tedy měli asi špejchary ještě jiný účel než čelit hladu). Když obilí bylo k setí vydáno, platili sedláci za uschování asi dva čtvrtce z korce. Co se vybralo po odečtení výloh se zpeněžilo a tak

vznikaly tzv. kontribučenské fondy, jež později sloužily co základní kapitál okresních hospodářských záložen. Obilí přijímal a rozděloval panský úředník – obročník.

O válkách napoleonských, pokud působily na naši obec, neznáme podrobných záznamů, ale poněvadž jest známo, že pochody vojsk trpěl celý okres, tedy možno soudit, že i naše obec nebyla nikterak ušetřena.

Zrušení roboty 7. září 1848 rozhodnutím Zemského sněmu a podpisem císaře Ferdinanda V. Nevolnictví zrušeno v roce 1791 za vlády Josefa II.

Události památného r. 1848 možno zaznamenati jednak podle uchovaných listin, jednak podle výpovědí žijících pamětníků té doby. Ohlas radosti z osvobození lidu z nadvlády vrchnosti a panovníků zapadl i do nejposlednějších výsek pohraničních, jak by tedy neúčinkoval zde v poblížku Prahy. Obyvatelstvo zdejší ze směsi zpráv vyrozumělo, že je třeba jít Praze na pomoc. Opatřilo se tedy všemožnými zbraněmi a táhlo ku Praze. Již od Jenče se mnozí vrátili, jiní došli až k Motolu, odkudž je vrátila kavalerie, že prý nehrozí Praze žádné nebezpečí. Není se čemu divit, že se dali snadno přemluvit k návratu, vždyť „měli doma zlatou svobodu“, která pro ně vlastně znamenala zbavení se nenáviděné roboty. Jak se naším dědečkům ulehčilo, dovedeme si představit, když si vzpomene na jejich vypravování o robotování. Za nadávek a často i bití, o hladu, mnohdy museli napřed zasít, sklídit i vymlátit na panském a potom teprve sobě. Že roboty byla nesnesitelná, dokazují polohy pozemků. Jsou totiž ve zdejší obci u dvou různých usedlostí všechny pozemky položeny vedle sebe, což dokazuje, že větší usedlosti byly děleny a jak jsem slyšel vyprávěti svého dědečka, jenž už jako samostatný hospodář ještě robotoval, že se tak dělo v první řadě proto, že rozdělením statku mezi dvě rodiny, rozdělila se i povinná roboty. (Například při dnešní usedlosti čp. 6 a čp. ?). Ovšem při zrušení roboty museli sedláci zaplatit k tzv. vyvazovacímu fondu značný na tehdejší dobu peníz, což však rádi učinili, ježto byli přesvědčeni, nebo aspoň pevně doufali, že jim konečně přece nastávají snesitelnější poměry.

Roku 1850 zvolen prvním starostou Jan Nedvěd, který až do té doby byl vrchností ustanoveným rychtářem. Po něm roku 1851 zvolen František Kukelka a byl do roku 1860. Dále následovali starostové: Matěj Kopřiva 1860 – 1868, Josef Janoušek 1868 – 1869, Josef Klatovský 1869 – 1871, Jan Stádník 1871 –

1874, Hynek Majer 1874 – 1878, Jan Janoušek 1878 - ?, Václav Pácal 1895 – 1899, Petr Kopřiva 1899 – 1902, Jan Klatovský 1902 – 1919.

Osudná doba Bachova zasáhla. Roku 1851 byly Kyšice obsazeny dragouny, jako záruka klidu. Téhož roku musela obec i sedláci upsat státní půjčku. Obec k účelu tomu prodala kus svého lesa a ponechala si půjčku až do roku 1891. Sedláci prodali své půjčky brzo. (Skupovali je vídeňští bankéři, ježto úroky byly vypláceny stříbrem).

Válka v Itálii roku 1859 odvedla také některé mladé lidi odtud, z nichž někteří se již nevrátili.

Roku 1866 vystavěna kaplička na návsi (ke cti svatého Floriana), nákladem obce. Do báně vížky vloženy současné stříbrné peníze, jakož i spisek o stavbě. Hodiny ve vížce koupeny z Buštěhradu a jsou-li namazány a nataženy ukazují čas dosud.

V roce 1866 byl na italském bojišti zajat a do Francie se zajatci odvezen František Čermák z kovárny, V této válce (proti Prusku) vyjelo odtud dvanáct vozů (čtyři pusté) na přípřež. Jeli přes Poděbrady, Kolín, Čáslav a podle průběhu bitvy u Hradce Králové směřovali do Rakous. Dojeli však jen na Moravu do Telče, odtud se vrátili. Jeli oklikou až k Táboru, k Benešovu a přes Modřany, ježto v Praze již byli Prušáci. Účastník této cesty, pan Václav Pácal, vypráví, že musel se po svém návratu zodpovídati u soudu v Unhošti, proč ujel; byl od trestu osvobozen, protože se vymluvil, že měl nemocné koně. V témž roce museli jíti na přípřež Prusům, kteří obcí táhli, pan Pácal a Tůma. Tůma měl svoje koně a Janouškův vůz. Z Tuchlovic Tůma Prusům ujel s koňmi a vůz tamto nechal. Klatovský s Janouškem tento našli v Rakovnici a „vykoupili“ jej.

Roku 1868 připomínají pamětníci velikou vichřici, která na staveních a stromech velikou škodu nadělala.

Roku 1888 vysázeno stromoví kolem kapličky a na východní straně její postaven kamenný kříž. Ostatní lípy zasazeny za starosty Pácala.

Po roce 1848, kdy lid selský se z roboty vykupoval, pronajímali některé vrchnosti dvory. Kyšický dvůr si pronajali na dvanáct let dr. Haubl a K. Čáslavský z Unhoště. Polnosti v „Kalášku“ předním i zadním, „Kačova“, „Sádky“ a „Škrobot“ rozparcelovány a pronajaty domkářům a menším rolníkům. Po vyjití nájmu nebyl dvůr více pachtován. Výkup selských statků i chalup

z roboty táhl se řadu let, příčina byla nedůvěra k novotám, třeba že tyto byly lidu ke prospěchu.

V této době počal do zdejší obce vnikati též politický ruch, a sice vlivem novin, které se i zde počínaly číst, jakož i z té příčiny, že mladí občané za řemesly apod. „do světa“ odcházeli a svoje zkušenosti pak doma rozšiřovali.

Též v tu dobu se počaly používat ve větší míře hospodářské stroje. Byl to pan Václav Pácal, který se v Praze vyučil strojnictví, ujal se pak na rodném statku hospodaření a učil sousedy strojů používat. Tak již roku 1859 užil první ruční mlátičky, roku 1876 měl secí stroj, též první v obci. Všeobecně se počaly však používat až v devadesátých letech. Tu již byl první žací stroj na obilí. Asi od roku 1877 zaváděny žentoury. Umělých hnojiv začal používat pan Pácal v sedmdesátých letech, v téže době přestávalo se úhořit. Řepa cukrovka se počala pěstovat roku 1871. Poněvadž se všechna práce s pěstováním spojená konala ručně, i vážení na dráze v košíkách na decimálce, zabíralo toto mnoho času na úkor ostatních prací. Přestala se tedy pěstovat tři roky. Potom se sázela znovu, její pěstování udrželo se, ovšem ve větším rozsahu až když začalo používání strojů a potahů k obdělávání, až dodnes.

Obec naše jako jiné obce mívala svého obecního pastýře. Pásal hromadně hovězí dobytek asi do let šedesátých, vepřový asi do roku 1885 a ovce asi do roku 1900. Bydlel v „pastoušce“ a měl k užívání louku asi 5 strychů a pole asi 6 strychů a zahrádku. Každého roku dostával místo peněz následující odměnu: 18 – 20 strychů obilí, dle počtu paseného dobytka. Z obilí dostal nejvíce žita, asi 3 strychy, pšenice asi 3 strychy, asi 2 strychy hrachu a čočky. Tomu se říkalo „sýpka“. Sýpka děla se obyčejně na Dušičky u některého hospodáře. Při té příležitosti pastýř častoval hospodáře. Dával: 2 kopy syrečků, 4 husy, 4 bochníky chleba a skopce. Při sypání se měřilo bohatě. Co zbylo přes povinnou míru, prodalo se za pivo. Sypání zúčastnily se večer i hospodyně, tak že se končilo všeobecným veselím. Pastýř se najímal od Martina do Martina. Obecní pastýř trvá dosud, dobytek se již však nepase. Má za povinnost chovat plemeníky, mimo to má „hodnost“ obecního strážníka a posla, ovšem i jiné životní podmínky.

Mimo polní hospodářství zabývali se usedlíci zdejší ode dávna včelařením v čemž má prvenství rodina Kukulkova a Maříkova. Rovněž pěstování ovocných stromů sahá do dávných dob, čemuž dosvědčují v mnohých zahradách mohutné a staré stromy.

Kroje selské udržely se zde až do let šedesátých, úplně přestaly na začátku 20 století, kdy ještě babičky nosily alespoň zbytky jejich.

I první ozvuky počátků socialismu zalehly do zdejší obce. Zdejší drobní usedlíci stali se havíři a hutníky v dolech a hutích Kladenských, které vznikly za Marie Terezie, hutě v roce 1850. Tak z rodiny Janoušků, několikrát zde vzpomínané, chodili synové do Kladna. Josef Janoušek čítal ze Saska posílané, česky tištěné, noviny socialistické, a protože si novinky v nich obsažené nenechával pro jen sebe, byl zavřen čtyři měsíce. Po propuštění nebyl přijat do práce v Kladně, odjel do Ameriky, tamž dříve se vystěhovali jeho bratři Petr, Ignác a Pavel. Tito si založili v Americe farmu. Ignáce a Petra zabili Indiáni, když přepadli farmu. Pavel smrti ušel, poněvadž nebyl právě doma, jeho ženu však odvěkli Indiáni. Byla osvobozena americkým vojskem, které Indiany stíhalo.

Spolkový ruch se zde neujal, až v roce 1895 založen spolek dobrovolných hasičů. Stříkačka zakoupena roku 1898. Roku 1900 svěcena, za veliké účasti hostí. Když po slavnosti začínalo veřejné cvičení, vypukl na Braškově požár, tak místo na cvičení, pracovala prvně nová stříkačka i mužstvo sboru při skutečném požáru.

Pokud se týče komunikací, jež občanstvo zdejší užívá, sluší uvést železniční trať, která vede okresem zdejším. Byla vystavěna jako druhá v Čechách roku 1830 soukromou akciovou společností z Brusky až do Lán zpočátku jako koňská dráha a sloužila k dopravě dříví. Když společnost udělala úpadek, přestalo se jezdit a znovu se začalo roku 1834, když dráhu i privilegium koupil kníže z Fištenberka. Vozilo se na ní dříví z Fištenberkových lesů do Prahy. Roku 1852 založena Buštěhradská akciová společnost. Roku 1863 dráha přestavěna, rovněž roku 1868, to již se používalo parních lokomotiv.

Roku 1842 stavěna silnice Karlovarská. Každá obec dostala svůj díl, který musela postavit, zdarma, robotou. Roku 1891 prodala obec půjčku z roku 1854 a postavila za ni silnici z Braškova přes obec k silnici Bezděkov – Unhošťské.

Z dalších událostí zasluhuje zmínky světová válka, poněvadž hluboko zasáhla do života v obci. Nabylo zde sice takových útrap jako v krajinách, kde bylo dějiště bojů, ale obyvatelé těch krajů, uprchlíci z Haliče a Italové se dostali až k nám. Byli zbědovaní a neteční, neboť tam dole i na severu zanechali své domovy a všecko v nich, sem mohli vzít jen nejnútnejší. Z Poláků přišlo hned na podzim roku 1914 pět rodin z Tarnova, poštovních to zřízenců. Na jaře roku 1915 odešli a na místo nich přišli Italové, celkem 55 osob i s dětmi a odešli až

roku 1919. Dostávali peněžité podpory od státu, prostřednictvím obce. Také byli, v době obecního zásobování, společně se zdejšími lidmi. Devět z nich zemřelo a jeden se narodil. V postrachu, který válku provázal, hleděl se každý zásobit živobytím. Neposledním důvodem k tomu bylo, že příslušníci rodin povolání k vojsku vyžadovali ve svých dopisech zaslání potravin, ježto zásobování vojska bylo mizerné. Vojáci si ve svých dopisech stěžovali, že mají hlad. Od 15. května 1915 počalo se obecní zásobování, vlastně rozdělování, těm, kteří neměli vlastních pozemků. Toto však byla vlastní akce obce. Obec vykoupila od hospodářů obilí a dala je semlít, ze žitné mouky pak péci chléb. (Z 1 kg mouky jeden bochník). Kdo neměl vlastní, měl nároky odebírat, vlastně kupovat u obce, buď jen chléb, nebo i mouku. Na osobu připadalo týdně jeden chléb a 70 dkg mouky. Toto trvalo do 15. srpna 1915.

Od tohoto dne nastalo takzvané vázané hospodářství, které se celkem neosvědčilo, poněvadž výrobcům platil stát za obilí málo a konsumentům pak dodával výrobky mizerné, do kterých semílána byla i krmiva, jako vikev, oves, boby a podobně. A těch bylo přidělováno tak málo, že mnozí trpěli skutečně hlad přes to, že mohli-li si trochu obilí opatřit, nesměli si je semlít dát, tedy si je doma na různých často hodně primitivních „mlýncích“ šrotovali a ovšem bez velkého třídění spékali.

Ke konci roku 1915 vypsalo okresní hejtmánství takzvané obilní kontingenty, dle kterých musela každá obec odvádět válečnému obilnímu ústavu určité množství obilí, dle dříve sdělaných soupisů osevních. Kontingenty tyto byly přísně vymáhány, sedlákům jejich životní potřeby přesně odměřovány a na úřední výkazy dovolovány semlít. Dávky tyto ovšem nedostačovaly, ježto ti lidé, kteří při polních pracích vypomáhali, požadovali za práci jen obilí nebo mouku, což bylo ovšem přirozené. Ten, kdož neměl příležitost takovou práci si potraviny opatřit, trpěl ovšem nejvíce a mnozí odhodlali se k žebrotě, jiní vyměňovali za potraviny různé předměty a někteří pak nabízeli za ně přemrštěné obnosy. Ale nejen za potraviny, ale i za šatstvo, obuv a jiné potřeby platily se dosud neslýchané ceny, protože jich byl naprostý nedostatek. Obyčejným zjevem byly boty s dřevěnou podrážkou, papírové látky na oděv a tak dále.

Za takovýchto přetěžkých poměrů nebylo divu, že bídě se namnoze scházely dodávky obilí válečným obilním ústavem předpisované a výkupními komisaři vymáhané. Obilí a mouku, kdo si je mohl opatřit, ať měl svoje nebo koupené, se ukrývalo a upíralo před těmito komisaři, takže tito stavení přísně prohledávali za asistence četníků i vojska. Tím se ovšem bída a hlad v obci jen podporovala,

poněvadž nalezené bylo zabaveno a z obce odvezeno. Kontingenty obilí rok od roku zvyšovány a dávky obyvatelstvu snižovány. Roku 1917 byl kontingent obilí pro obec, mimo dvora: 240g pšenice, 50g žita, 150g ječmene a 16g brambor. To by ovšem nebylo tak velké, jenomže když bylo toto odvedeno po žních, předpisovalo se během roku ještě několikrát.

Když se předepsané neodvedlo dobrovolně, vymáhalo se násilím, v předem jmenovanými rekvizicemi. Mimo obilí odváděl se i dobytek. Při mobilizaci odvedeno sedm koní pro armádu, mimo těchto se museli dát dva páry a dva vozy na přípřež. Dobytek hovězí odváděl zprvu jen ten, kdo jej měl na prodej, později se bral bez ohledu.

A nyní to nejsmutnější - ztráty v obyvatelstvu:

Celkem narukovalo z obce (mimo příslušníky jinde bydlící) 67 mužů, z nichž padlo 11 a jeden nezvěstný. Též do zajetí jich několik přišlo. Do legií vstoupili: Pořt Josef, Houška Josef, Najman Jan, Šilhan Antonín, Kukulka V. Sloužili v legiích ruských, všichni. Ztráty na lidech byly proti jiným krajům poměrně menší, což se vysvětluje tím, že horníci a hutníci byli osvobozeni, za což ovšem museli pracovat a většinou o hladu. Několik rolníků osvobozeno k obdělání půdy, za což se zase museli vykupovat pověstnými válečnými půjčkami.

Vykoupením z těchto hrozných poměrů byl 28. říjen 1918, kterýžto den byl s nezměrnou radostí uvítán. Přestože ještě dlouho trvalo, než se poměry snesitelně urovnaly, zavládla všeobecná radost, protože se vrátila svoboda a samostatnost národu. Naděje v lepší časy a odhodlání k společné práci pro osvobozenou vlast pronikly všechno obyvatelstvo.